

Kontrollutvalget

Dato: 13.05.2013

Deres ref:	Vår ref (saksnr.): 201000367-55	Saksbeh: Mathias Brynildsen Reinar	Arkivkode 126.2.2
	Revisjonsref:	Tlf.:	

**OPPFØLGING AV RAPPORT 3/2011 SKOLEHELSETJENESTE OG
HELSESTASJON FOR UNGDOM – EN UNDERSØKELSE AV BYDELENES TILBUD
TIL ELEVER I VIDEREGÅENDE SKOLE**

Saken gjelder:

Kommunerevisjonen har gjennomført en oppfølgingsundersøkelse etter rapport 3/2011 *Skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom – en undersøkelse av bydelenes tilbud til elever i videregående skole*, jf. kontrollutvalgets vedtak av 29.01.2013 (sak 11). Undersøkelsen faller inn under fokusområdet *Myndighetsutøvelse og brukertilpassede tjenester* i plan for forvaltningsrevisjon, behandlet av bystyret 16.06.2012 (sak 165).

I oppfølgingsundersøkelsen har Kommunerevisjonen undersøkt om byråden for helse og sosiale tjenester hadde iverksatt tiltak som varslet i rapport 3/2011 og i tråd med merknader og vedtak i bystyrets organer. Det er også undersøkt om det er iverksatt relevante tiltak i etterkant av bystyrets og helse- og sosialkomiteens behandling av byrådssak 1/2011 *Helsestasjons- og skolehelsetjenesten i Oslo*. Oppfølgingsundersøkelsen har i samsvar med kontrollutvalgets bestilling kun omfattet byråden for helse og sosiale tjenester. Bydelenes iverksetting av tiltak er ikke undersøkt. Det vises her til notat fra byråden for helse og eldreomsorg til kontrollutvalget av 11.08.2011, om bydelenes arbeid med tiltak etter rapport 3/2011. Det er ikke undersøkt om det er iverksatt tiltak i tilstrekkelig omfang eller med tilstrekkelig kvalitet på de ulike områdene. Effektene av tiltakene er heller ikke undersøkt.

I 2011, 2012 og 2013 ble det gitt særskilte bevilgninger til bydelene, basert på elevtall i videregående skole, i den hensikt å styrke skolehelsetjenesten i videregående skole. Bevilgningene var ikke øremerkede. Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester hadde på undersøkelsestidspunktet ikke kjennskap til om bemanningen i skolehelsetjenesten i videregående skole hadde blitt endret. Kommunerevisjonen har innenfor rammen av denne oppfølgingen ikke undersøkt bemanningssituasjonen i bydelene.

Etter Kommunerevisjonens vurdering hadde Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester iverksatt flere relevante tiltak sett opp mot politiske vedtak og føringer. Kommunerevisjonen kan imidlertid ikke se at byrådsavdelingen hadde fulgt opp bystyrets vedtak om å bedre informasjonen om fastlegeordningen til brukere av tjenestene. Flertallsmerknaden i helse- og sosialkomiteen om bemanningsnorm i skolehelsetjenesten var heller ikke fulgt opp. Ifølge byrådsavdelingen forventet man Helse- og omsorgsdepartementets vurdering av Helsedirektoratets anbefalte norm for tjenesten.

Saksframstilling:

I det følgende presenteres først hovedkonklusjonene fra rapport 3/2011 og den politiske behandlingen av rapporten. Deretter presenteres resultatet av Kommunerevisjonens oppfølgingsundersøkelse i 2013.

1. Kommunerevisjonens undersøkelse av ungdomshelsestasjons- og skolehelsetjenestetilbudet i 2010/2011

Rapport 3/2011 var resultatet av Kommunerevisjonen undersøkelse av om bydelenes ungdomshelsestasjons- og skolehelsetjenestetilbud til elever i videregående skole var tilfredsstillende. Den overordnede problemstillingen var om nasjonale og kommunale krav og føringer til skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom var ivarettatt.

Kommunerevisjonens undersøkelse synliggjorde at det i liten grad var utarbeidet kvalitetsindikatorer som sa noe om tjenestetilbudet i videregående skole isolert sett. Det var heller ikke særlig utviklede kvalitetsindikatorer for det totale helsestasjons- og skolehelsetjenestetilbudet verken nasjonalt eller for Oslo kommune. Undersøkelsen viste videre stor variasjon i skolehelsetjenestetilbudet fra bydel til bydel og fra skole til skole. Det var i overkant av 1000 elever i videregående skole som ikke hadde tilbud om skolehelsetjeneste. Ved de videregående skolene som hadde tilbud, varierte det fra 384 elever til 4200 elever per årsverk. Det var også betydelig variasjon i ungdomshelsestasjonstilbudet, blant annet knyttet til åpningstid og bemanning. Kommunerevisjonen vurderte at det var grunnlag for bekymring knyttet til skolehelsetjenestens synlighet og tilgjengelighet ved en rekke videregående skoler. Kommunerevisjonen stilte også spørsmål ved tilgjengeligheten til mange av ungdomshelsestasjonene.

Anbefalinger og varslede tiltak

Kommunerevisjonen ga anbefalinger til bydelene, men ingen direkte anbefalinger til byråden. I rapporten ble det i stedet vist til den nært forestående byrådssaken 1/2011 *Helsestasjons- og skolehelsetjenesten i Oslo*, der det var forventet at byrådet ville orientere om tiltak.

Byrådssak 1/2011 *Helsestasjons- og skolehelsetjenesten i Oslo* ble avgitt av byrådet 06.01.2011. Kommunerevisjonens rapport ble sendt til uttalelse i 14.12.2010, og den lå fremdeles til uttalelse da byrådssaken ble avgitt. Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester viste i sin høringsuttalelse til at byrådet hadde gjort vurderinger i byrådssak 1/2011 som sammenfalt med Kommunerevisjonens vurderinger i rapporten.

Byrådsavdelingen pekte videre i høringsuttalelsen til at det i budsjettet for 2011 var vedtatt å styrke bemanningen i skolehelsetjenesten med 4 mill. kroner – en ressursøkning på 40 prosent. Det ble opplyst at disse midlene skulle fordeles etter elevtall, ikke kriterier, fordi kriteriene treffer dårlig når det gjelder videregående skole.

I uttalelsen ble det videre vist til at byrådet hadde satt tre mål for tjenesten i byrådssak 1/2011:

- At bydelene informerer bedre om skolehelsetjenestetilbudet og trefftid
- At tjenesten driver forebyggingsarbeid mot kjønnslemlestelse og tvangsekteskap
- At bydelene setter i gang et samhandlingsprosjekt mellom skolene og BUP for å bedre tilbudet til ungdom med psykiske lidelser etter mal fra bydelene Søndre Nordstrand, Nordstrand og Østensjø

Politisk behandling av Kommunerevisjonens rapport 3/2011

Kontrollutvalget behandlet Kommunerevisjonens rapport 01.03.2011 (sak 13) og fattet følgende vedtak:

Kontrollutvalget konstaterer at Kommunerevisjonens rapport 3/2011 Skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom – en undersøkelse av bydelenes tilbud til elever i videregående skole, viser betydelig variasjon i omfanget av skolehelsetjeneste- og ungdomshelsestasjonstilbud i bydelene. Utvalget er opptatt av at disse tjenestene skal fungere som reelle lavterskeltilbud, og understreker derfor nødvendigheten av tilstrekkelig kapasitet og god informasjon om tilbudet.

Kontrollutvalget har merket seg byrådssak 1/2011 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten i Oslo av 06.01.2011 hvor det i vedlegg heter at eventuelle endringer i skolehelsetjenesten vil bli vurdert når revisjonsrapporten foreligger. Kontrollutvalget viser til Kommunerevisjonens rapport 3/2011 og ber om informasjon om resultatet av byrådets vurderinger innen 08.08.2011.

Kontrollutvalget forutsetter at resultatene av Kommunerevisjonens undersøkelse benyttes i bydelenes videreutviklingsarbeid på området.

Kontrollutvalget tar for øvrig Kommunerevisjonens rapport 3/2011, til orientering.

Saken sendes helse- og sosialkomiteen.

Under helse- og sosialkomiteens behandling 25.05.2011 (sak 53) ble det avgitt flertallsmerknader som det vises til nedenfor i denne saken. Bystyret behandlet rapporten 15.06.2011 (sak 190), og fattet tilsvarende vedtak som kontrollutvalget, med et tillegg:

Byrådet bes fremskaffe en oversikt som muliggjør sammenligning av bemanning/tilbud ved skolehelsetjenesten på grunnskolenivå, tilsvarende det Kommunerevisjonen har presentert for videregående skoler i Rapport 3/2011.

I tilknytning til ovennevnte, kan det opplyses om at den oversikten som bystyret ba om ble gitt i et notat fra byråden for helse og eldreomsorg til helse- og sosialkomiteen av 14.09.2011.

Bystyrets behandling av byrådssak 1/2011

I byrådssak 1/2011 *Helsestasjons- og skolehelsetjenesten i Oslo* ble det orientert om arbeidet som ble gjort i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Bystyret behandlet byrådssaken 28.09.2011 (sak 285) og fattet følgende vedtak av særskilt relevans i denne sammenheng:

4. Byrådet bes vurdere mulige ressursfordelingsmodeller som på en bedre måte fanger opp elevtall og behov for skolehelsetjeneste ved den enkelte videregående skole. Helse- og sosialkomiteen orienteres om arbeidet.

5. Byrådet bes se på mulige informasjonsstrategier for å gjøre fastlegeordningen, og retten til å bytte fastlege, bedre kjent blant brukerne av helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

9. Byrådet bes utforme måleverktøy for skolehelsetjenesten i bydelene, som tar hensyn til Oslos særskilte befolkningsstruktur, og bidrar til at kommunens overordnede mål ivaretas.

Notat fra byråden for helse og eldreomsorg til kontrollutvalget av 11.08.2011

I kontrollutvalgets vedtak i sak 13/11 ble det bedt om informasjon om resultatet av byrådets vurderinger om eventuelle endringer i skolehelsetjenesten innen 08.08.2011. Kontrollutvalget ble informert om vurderingen i et notat fra byråden for helse og eldreomsorg av 11.08.2011. Kontrollutvalget behandlet saken basert på det nevnte notatet 30.08.2011 (sak 79).

I notatet viste byråden til en undersøkelse gjennomført av daværende Helse- og velferdsetaten i juni 2011 rettet mot bydelenes oppfølging av konklusjoner og anbefalinger i rapport 3/2011. Det framkom blant annet at noen bydeler hadde bedret informasjonen i skolehelsetjenesten, og i noen tilfeller økt bemanningen. Ved helsestasjonene for ungdom hadde de fleste bydelene gjort endringer når det gjaldt informasjon om tilbudet, og noen hadde endret åpningstidene. Ellers vurderte bydelene at tilgjengeligheten ved helsestasjonene var tilfredsstillende. Byråden orienterte videre om at de fleste bydelene hadde gått gjennom informasjonen de ga til elever og ungdommer på nytt, i etterkant av rapport 3/2011. De bydelene som så at det var behov for bedre informasjon hadde gjennomført, eller planla å gjennomføre, tiltak. Avslutningsvis oppsummerte byråden videreutviklingsarbeidet til bydelene slik:

Samlet viser resultatet at de fleste bydelene har gjort tiltak med bakgrunn i Kommunerevisjonens bemerkninger. De bydelene som oppgir ikke å ha gjort tiltak, har vurdert og diskutert problemstillingene, men kommet frem til at tjenesten fungerer tilfredsstillende per i dag. Problemstillingene som reises i Kommunerevisjonens rapport 3/2011 følges også kontinuerlig opp i effektiviseringsnettverkene for helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Kontrollutvalget tok notatet og Kommunerevisjonens redegjørelse om notatet til orientering.

Sak fra Ungdommens bystyremøte om styrking av skolehelsetjenesten og helsestasjonene

Ungdommens bystyremøte fattet vedtak om styrking av skolehelsetjenesten og helsestasjonene for ungdom 15.02.2013 (sak 7). Saken ligger for tiden til behandling i helse- og sosialkomiteen.

2. Kommunerevisjonens oppfølgingsundersøkelse i 2013

Oppfølgingsundersøkelsen ble formelt startet opp ved oppstartsbrev til byråden for helse og sosiale tjenester av 01.03.2013. Problemstillingen for oppfølgingsundersøkelsen har vært om byråden hadde iverksatt tiltak som varslet i rapport 3/2011 og i tråd med merknader og vedtak i bystyrets organer. Det er også undersøkt om det er iverksatt relevante tiltak i etterkant av bystyrets og helse- og sosialkomiteens behandling av byrådssak 1/2011.

Oppfølgingsundersøkelsen er begrenset til å omfatte Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester. Kommunerevisjonen har gjennomført et intervju med representanter for byrådsavdelingen, samt gjennomgått en del dokumentasjon. Bydelenes eventuelle iverksetting av tiltak er ikke undersøkt. Det vises her til notat fra byråden for helse og eldreomsorg til kontrollutvalget av 11.08.2011. Det er ikke undersøkt om det er iverksatt tiltak i tilstrekkelig omfang eller med tilstrekkelig kvalitet på de ulike områdene. Effektene av tiltakene er heller ikke undersøkt.

I det følgende redegjøres det for vedtak og føringer, Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester iverksetting av tiltak samt Kommunerevisjonens vurderinger.

Tilstrekkelig kapasitet og ressursfordelingsmodeller

Vedtak, føringer og varslede tiltak

Ved behandlingen av rapport 3/2011 var kontrollutvalget og bystyret opptatt av at skolehelsetjeneste- og ungdomshelsestasjonstilbudet skulle fungere som reelle lavterskeltilbud, og understreket nødvendigheten av tilstrekkelig kapasitet. Flertallet i helse- og sosialkomiteen pekte under sin behandling av rapporten på at det økende antallet barn og unge i Oslo fikk betydning for tjenestenes dimensjonering. I forbindelse med behandlingen av byråds sak 1/2011 ba bystyret om at byrådet vurderte mulige ressursfordelingsmodeller som på en bedre måte fanger opp elevtall og behov for skolehelsetjeneste ved den enkelte videregående skole. Byrådet skulle orientere helse- og sosialkomiteen om arbeidet.

I rapport 3/2011 viste Kommunerevisjonen til at kriteriesystemet som lå til grunn for fordelingen av budsjettmidler til bydelene, tok utgangspunkt i bydelenes befolkning, mens elever i videregående skoler i betydelig grad gikk på skoler i andre bydeler enn bostedsbydel. Flere bydeler hadde ansvaret for å tilby skolehelsetjeneste til betydelig flere elever enn egen ungdomsbefolkning, andre bydeler hadde betydelig færre elever enn egen ungdomsbefolkning. I høringsuttalelsen til rapport 3/2011 viste Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester til at det i budsjettet for 2011 var vedtatt å styrke bemanningen i skolehelsetjenesten i videregående skole med 4 mill. kroner, og at midlene skulle fordeles etter elevtall, ikke kriterier, fordi kriteriesystemet traff dårlig når det gjaldt videregående skoler.

Iverksatte tiltak

I notat 128/2012 fra byråden for helse og sosiale tjenester til helse- og sosialkomiteen ble det orientert om at 5,5 mill. kroner av ressursene til skolehelsetjenesten i 2012 ble fordelt til bydelene etter elevtall i de videregående skolene. I 2013 var dette økt til 7,5 mill. kroner. Byrådsavdelingen oppga til Kommunerevisjonen at disse midlene ikke var øremerket til skolehelsetjenesten i videregående skole, men at det var forutsatt at bydelene brukte midlene til å styrke tjenesten. I byrådets budsjettforslag for 2013 står det at midlene skal sikre at helsesøster er tilgjengelig ved alle videregående skoler.

Ifølge byrådsavdelingen er Oslo kommune opptatt av å sikre at bydelene har et relativt stort handlingsrom slik at de kan gjøre sine egne prioriteringer basert på befolkningens behov; det har derfor ikke vært aktuelt å øremerke midlene til formålet. Bydelene har heller ikke rapportert særskilt om bruken. Byrådsavdelingen oppga på undersøkelsestidspunktet at den ikke hadde kjennskap til om disse midlene faktisk hadde styrket bemanningen i skolehelsetjenesten ved de videregående skolene, men at utviklingen i tjenesten følges opp (se punkt om «innhold i tjenesten» nedenfor). Byrådsavdelingen presiserte at den forutsatte at bydelene hadde vurdert tilgjengeligheten til skolehelsetjenesten.

Byrådsavdelingen hadde ikke sett det som hensiktsmessig å vurdere andre ressursfordelingsmodeller, siden de særskilte midlene var blitt en årlig foreteelse. I notat 128/2012 pekte byråden på at ressursfordeling til skolehelsetjenesten i videregående skole ville bli vurdert i de ordinære budsjettprosessene.

Kommunerevisjonens vurdering

Oslo kommune har videreført ordningen med særskilte bevilgninger for å styrke skolehelsetjenesten i videregående skole, men kommunen hadde på undersøkelsestidspunktet ikke kjennskap til om tjenesten faktisk hadde blitt styrket på bakgrunn av dette.

Normtall for bemanning i skolehelsetjenesten

Vedtak, føringer og varslede tiltak

Ved behandlingen av byråds sak 1/2011 viste flertallet i helse- og sosialkomiteen til at Helsedirektoratet har utarbeidet forslag til anbefalt normering for bemanning i skolehelsetjenesten. Anbefalingen sier at en helsesøster i 13 prosent stilling kan følge opp 100 elever, altså kan en helsesøster i 100 prosent stilling følge opp 800 elever. Komitéflertallet anså anbefalingen å være en fornuftig retningslinje og mente at denne burde gjøres gjeldende i osloskolen.

Iverksatte tiltak

I byråden for helse og eldreomsorgs notat til kontrollutvalget av 11.08.2011 ble det pekt på at bydelene hadde et selvstendig ansvar for å organisere sin virksomhet på en hensiktsmessig måte, tilpasset lokale behov. Byrådsavdelingen oppga til Kommunerevisjonen at det ikke var gjort noen nye vurderinger om å normere, da Helsedirektoratets anbefaling fortsatt var til vurdering hos Helse- og omsorgsdepartementet.

Helse- og omsorgsdepartementet er for øvrig i ferd med å revidere forskriften om helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, jf. melding til Stortinget av 26.04.2013 (*Folkehelsemeldingen*).

Kommunerevisjonens vurdering

Kommunerevisjonen merker seg at byrådsavdelingen har avvartet departementets vurdering knyttet til normering av bemanning i skolehelsetjenesten, og følgelig ikke har gitt føringer til bydelene på dette området.

Tilstrekkelig informasjon om tilbudet

Vedtak, føringer og varslede tiltak

Ved behandlingen av rapport 3/2011 var kontrollutvalget og bystyret opptatt av at skolehelsetjeneste- og ungdomshelsestasjonstilbudet skulle fungere som reelle lavterskeltilbud, og understreket nødvendigheten av god informasjon om tilbudet. Byrådsavdelingen pekte i høringsuttalelsen til rapport 3/2011 på at et mål var at bydelene informerte bedre om skolehelsetjenestetilbudet og trefftid. Ved behandlingen av byråds sak 1/2011 var flertallet i helse- og sosialkomiteen av den oppfatning at mange av bydelene hadde langt å gå når det gjaldt informasjon om tilbudet til helsestasjon for ungdom.

Iverksatte tiltak

Kommunerevisjonen mottok i forbindelse med oppfølgingsundersøkelsen den undersøkelsen som ble gjennomført av daværende Helse- og velferdsetaten i 2011, og som det ble vist til i det ovennevnte notatet fra byråden for helse og eldreomsorg til kontrollutvalget av 11.08.2011. Undersøkelsen viste blant annet at 11 av 15 bydeler oppga at de hadde gjort, eller ville gjøre, endringer/tiltak for å bedre informasjonen til elever og ungdommer. Tiltakene inkluderte blant annet økt bruk av nettsider og lokalavis for profilering av tjenestene.

Kommunerevisjonens vurdering

Basert på undersøkelsen som daværende Helse- og velferdsetaten gjennomførte i 2011, legger Kommunerevisjonen til grunn at det var iverksatt tiltak for å bedre informasjonen til elever og ungdommer. Vi har ikke undersøkt dette nærmere i denne undersøkelsen.

Innholdet i tjenesteneVedtak, føringer og varslede tiltak

Flertallet i helse- og sosialkomiteen pekte ved behandlingen av byråds sak 1/2011 på at byrådet burde sørge for at de krav og forventninger statlige myndigheter har satt til innholdet i ungdomshelsestasjonstjenesten innfris.

Iverksatte tiltak

Byrådsavdelingen ga i tildelingsbrevet for 2013 Helseetaten i oppdrag å kartlegge i hvilken grad helsestasjons- og skolehelsetjenesten i den enkelte bydel følger eller ikke følger Helsedirektoratets veileder *Kommunenes helsefremmende og forebyggende arbeid i helsestasjons- og skolehelsetjenesten* (2004). Bakgrunnen for at byrådsavdelingen ønsket en slik kartlegging, var de særskilte midlene og føringene som lå i budsjettet. Ifølge byrådsavdelingen skal kartleggingen være ferdig i løpet av 2013.

Helseetaten hadde videre fått i oppdrag å foreta en gjennomgang av organiseringen og dimensjoneringen av skolehelsetjenestene ved skoler med høy andel minoritetslever. Ifølge byrådsavdelingen var rapporten fra Helseetaten i avslutningsfasen per april 2013. Oppdraget som var gitt var en oppfølging av bystyrets vedtak 15.06.2011, sak 201 (*Forsterket innsats i skoler med høy andel minoritetslever*, vedtakspunkt 4).

Kommunerevisjonens vurdering

Det var iverksatt relevante tiltak.

Forebyggingsarbeid mot kjønnslemlestelse og tvangsekteskapVedtak, føringer og varslede tiltak

Byrådsavdelingen viste i høringsuttalelsen til rapport 3/2011 til at det var et mål at skolehelse- og helsestasjonstjenesten drev forebyggingsarbeid mot kjønnslemlestelse og tvangsekteskap.

Iverksatte tiltak

I notat fra byråden for helse og eldreomsorg til helse- og sosialkomiteen av 22.06.2011, orienterte byråden om ulike tiltak rettet mot forebygging av kjønnslemlestelse. Dette inkluderte blant annet kompetansehevende kurs for helsesøstre og utarbeidelse av en sjekkliste til bruk i bydelenes tjenesteapparat. Byrådsavdelingen oppga til Kommunerevisjonen at det virket svært innarbeidet i bydelenes aktuelle tjenester å jobbe mot kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. Byrådsavdelingen pekte også på de føringer som lå i budsjett dokumenter og tildelingsbrev til bydelene på dette området. I byrådets budsjettforslag for 2013 sto det blant annet at «alle bydelene gir tilbud om samtale og frivillig underlivsundersøkelse som ledd i det forebyggende arbeidet mot kjønnslemlestelse». I tildelingsbrevet til bydelene for 2012 sto det blant annet at «skolehelsetjenesten i samarbeid med skolene og andre instanser aktivt skal arbeide for å hindre tvangsgifte og kjønnslemlestelse, og bistå de som er blitt utsatt for dette».

Kommunerevisjonens vurdering

Byrådsavdelingen har iverksatt relevante tiltak i form av blant annet føringer i budsjett dokumenter og tildelingsbrev. Innenfor rammen av oppfølgingsundersøkelsen er status for dette arbeidet i bydelen ikke undersøkt.

Samhandlingsprosjekt mellom skolene og barne- og ungdomspsykiatrien

Vedtak, føringer og varslede tiltak

Byrådsavdelingen viste i høringsuttalelsen til rapport 3/2011 til at det var et mål at bydelene satte i gang et samhandlingsprosjekt mellom skolene og barne- og ungdomspsykiatrien for å bedre tilbudet til ungdom med psykiske lidelser, etter mal fra bydelene Søndre Nordstrand, Nordstrand og Østensjø.

Iverksatte tiltak

Kommunerevisjonen fikk oppgitt at det fra byrådsavdelingens side ikke var tatt initiativ fra sentralt hold for å etablere samhandlingsprosjekter før mars 2013. I brev fra byrådsavdelingen av 06.03.2013 til Oslo universitetssykehus, Akershus universitetssykehus, Diakonhjemmet sykehus, Lovisenberg sykehus og Utdanningsetaten, ble aktørene invitert til et samarbeid om å styrke det psykiske helsearbeidet til ungdom i videregående skole. Byrådsavdelingen pekte i brevet på samhandlingsprosjektet mellom de nevnte tre bydelene og barne- og ungdomspsykiatrien. Ifølge byrådsavdelingen ønsket kommunen å utvide dette samarbeidet til å gjelde alle de videregående skolene. Ifølge brevet ville Helseetaten «på et senere tidspunkt invitere til at det inngås samarbeidsavtaler».

Kommunerevisjonens vurdering

Det ble startet et arbeid med et relevant tiltak i mars 2013.

Utvikling av kvalitetsindikatorer og måleverktøy

Vedtak, føringer og varslede tiltak

Flertallet i helse- og sosialkomiteen pekte ved behandlingen av rapport 3/2011 på at det i liten grad var utarbeidet kvalitetsindikatorer som sa noe om tjenestetilbudet i videregående skole, og at det heller ikke var særlig utviklede kvalitetsindikatorer for det totale helsestasjons- og skolehelsetjenestetilbudet i Oslo. Komitéflertallet uttrykte at dette var «en svakhet ved tjenestene som det må arbeides med for å få utbedret». Videre ba bystyret, i forbindelse med behandlingen av byrådssak 1/2011, byrådet om å utforme måleverktøy for skolehelsetjenesten i bydelene som tar hensyn til Oslos særskilte befolkningsstruktur, og bidrar til at kommunens overordnede mål ivaretas.

Iverksatte tiltak

I notat 128/2012 fra byråden for helse og sosiale tjenester til helse- og sosialkomiteen ble det vist til at kriteriesystemet og de målevariabler dette bygde på, i stor grad ivaretok Oslos befolkningsstruktur og variasjoner i antatt behov for ulike tjenester mellom bydelene. Byråden viste videre til at det var «mange gode måleverktøy tilgjengelige og i bruk», og pekte på den statlige KOSTRA-rapporteringen i regi SSB, samt ASSS-nettverket (*Aggregerte styringsdata for samarbeidende storkommuner*) i regi av KS, som arbeider med å sammenlikne KOSTRA-data fra landets ti største kommuner. Videre pekte byråden på Helseetatens verktøy *Oslohelse* samt Folkehelseinstituttets folkehelseprofiler og statistikkbank for kommunehelse.

Byrådsavdelingen opplyste til Kommunerevisjonen at Oslo kommune, gjennom deltakelse i ASSS-nettverket, deltok i utviklingen av kvalitetsindikatorer for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Ifølge byrådsavdelingen var også Helsedirektoratet i gang med å videreutvikle kvalitetsindikatorer for disse tjenestene. Byrådsavdelingen opplyste videre om at bydelenes IKT-system for disse tjenestene var under videreutvikling, og at det kunne bli aktuelt med rapportering på enkelte kvalitetsmål i det nye systemet.

Det var per april 2013 ikke tatt stilling til hvilke indikatorer eller mål det eventuelt skulle rapporteres på i Oslo kommune. Byrådsavdelingen oppga at man avventer resultatene av ovennevnte utviklingsarbeider.

Byrådsavdelingen framhevet også det utviklingsarbeidet som foregår ved at alle bydelene deltar i effektiviseringsnettverk for skolehelse- og helsestasjonstjenesten. Byrådsavdelingen hadde ikke detaljert kunnskap om innholdet i effektiviseringsnettverkene, men oppga at den ville legge til rette for et par seminar dager i løpet av 2013, der bydelene kan formidle både gode eksempler og utfordringer til hverandre. Det er Helseetaten som har ansvaret for effektiviseringsnettverket på dette området.

Kommunerevisjonens vurdering

Kommunerevisjonen merker seg at Oslo kommune deltar i utviklingsarbeid som virker relevant for utviklingen av kvalitetsindikatorer, og at byrådsavdelingen avventer resultatene av disse.

Informasjon om fastlegeordningen til brukere av tjenestene

Vedtak, føringer og varslede tiltak

I forbindelse med behandlingen av byrådssak 1/2011 ba bystyret byrådet om å se på mulige informasjonsstrategier for å gjøre fastlegeordningen og retten til å bytte fastlege bedre kjent for brukerne av helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Iverksatte tiltak

Byråden for helse og sosiale tjenester besvarte dette i notat 128/2012 til helse- og sosialkomiteen. Det framkom i notatet at det i forbindelse med ny fastlegeforskrift fra januar 2013 ville være behov for ny informasjon, og at «det vil være en god anledning også til å sørge for at ordningen og rettighetene vil bli gjort bedre kjent blant brukere av helsestasjons- og skolehelsetjenesten». Ifølge byrådsavdelingen var det foreløpig ikke gitt føringer fra sentralt hold til bydelene på dette området. Byrådsavdelingen pekte på at det var planlagt å nedsette arbeidsgrupper i løpet av 2013 i forbindelse med innføring av ny fastlegeforskrift, der dette vil være blant temaene som blir tatt opp. Byrådsavdelingen pekte også på at HELFO (Helseøkonomiforvaltningen, underlagt Helsedirektoratet) hadde det overordnede ansvaret for informasjon rundt bytte av fastlege, samt at det fantes flere offentlige nettsider med informasjon rettet mot unge.

Kommunerevisjonens vurdering

Byrådsavdelingen hadde på undersøkelsestidspunktet ikke iverksatt tiltak for å bedre informasjonen om fastlegeordningen til brukere av tjenestene. Bydelenes arbeid på dette området er ikke undersøkt.

Kommunerevisjonens konklusjon

Etter Kommunerevisjonens vurdering har Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester iverksatt flere relevante tiltak sett opp mot politiske vedtak og føringer. Det er ikke undersøkt om det er iverksatt tiltak i tilstrekkelig omfang eller med tilstrekkelig kvalitet på de enkelte områdene. Effektene av tiltakene er heller ikke undersøkt.

Byrådsavdelingen hadde så langt ikke iverksatt tiltak for å bedre informasjonen om fastlegeordningen til brukere av tjenestene. Flertallsmerknaden i helse- og sosialkomiteen om bemanningsnorm i skolehelsetjenesten var heller ikke fulgt opp; byrådsavdelingen avventet Helse- og omsorgsdepartementets vurdering av Helsedirektoratets anbefalte norm.

Kommunerevisor fremmer følgende forslag til vedtak:

Kontrollutvalget konstaterer at byråden for helse og sosiale tjenester har iverksatt relevante tiltak etter rapport 3/2011 *Skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom – en undersøkelse av bydelenes tilbud til elever i videregående skole*. Oppfølgingsundersøkelsen viser samtidig at bystyrets vedtak om bedre informasjon om fastlegeordningen til brukere av tjenestene og flertallsmerknaden i helse- og sosialkomiteen om bemanningsnorm i skolehelsetjenesten foreløpig ikke var fulgt opp.

Kontrollutvalget tar for øvrig Kommunerevisjonens oppfølgingsundersøkelse etter rapport 3/2011 til orientering.

Saken sendes til helse- og sosialkomiteen.

Med hilsen

Unn Helen Aarvold
kst. kommunerevisor

Lars Normann Mikkelsen
avdelingsdirektør

Utskrift av protokollen sendes:
Byråden for helse og sosiale tjenester